

УДК 94 (477)
ББК 63. 3 (4 Укр)

Петро Сіреджук

ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ПРИКАРПАТТЯ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ XVIII ст.

Уперше у вітчизняній історіографії робиться спроба обчислити чисельність населення Прикарпаття в останній чверті XVIII ст. У розвідці також подається кількість осіб у кожному особно взятому населеному пункті, вираховано окремо кількість міських і сільських жителів краю.

Ключові слова: Прикарпаття, циркул, населення, місто, село, поселення.

Проблема демографічного розвитку прикарпатського краю в останній чверті XVIII ст. ще не була предметом спеціального дослідження ні у вітчизняній, ні в зарубіжній науковій літературі. Потреба в ній викликана великим попитом учених і краєзнавців на демографічну інформацію.

Мета розвідки – ліквідувати цю прогалину в українській історичній науці й ознайомити громадськість України із цінними демографічними даними, які, безперечно, з великим успіхом можуть бути використані під час написання узагальнюючих праць з демографії України та краєзнавчих праць з історії міст і сіл Івано-Франківської області.

Підставою публікації є статистичні дані переписів населення Бережанського, Заліщицького, Станиславівського та Стрийського циркулів Галичини. Перепис населення Заліщицького циркулу зберігається у фонді Антонія Шнайдера відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника Академії наук України, а Бережанського, Станиславівського та Стрийського циркулів – у теках А.Шнайдера воєводського архіву на Вавелю в Кракові. Усі вони є рукописні й написані німецькою мовою, тобто тодішньою державною мовою Австро-Угорщини. Не дивно, що в них нерідко спотворено назви багатьох місцевих населених пунктів.

Про достовірність цих статистичних джерел щодо кожного поселення судити важко, бо немає інших демографічних документів, з якими їх можна було б порівняти. Їх можна сприймати лише як мінімальні. На нашу думку, вони подають статистику тільки трудового населення, а дрібна шляхта й чиновництво в містах і селах залишилися не врахованими. Окрім того, нічого певного не можна сказати й про власників міст і сіл досліджуваного терену, адже не всі вони жили на місцях. Приміром, магнатські родини Потоцьких та Яблоновських мали свої палаци у Львові, які збереглися до наших днів.

Прикарпаття* за тодішнім адміністративно-територіальним поділом входило до складу чотирьох циркулів: Бережанського, Заліщицького, Станиславівського й Стрийського. Зокрема, північна частина належала до Бережанського та Стрийського, південна – до Заліщицького й Станиславівського циркулів. Перепис населення кожного циркулу вівся в різні місяці року. Найперше його закінчили в Станиславівському циркулі – 12 березня 1786 р. Потім 25 квітня 1786 р. завершено перепис населення в Бережанському циркулі. У Стрийському циркулі його почато 16 червня 1786 р., а завершено 26 січня 1787 р. [1, к. 78; 3, к. 612].

Бережанський циркул охоплював 83 поселення нинішнього Прикарпаття, у тому числі 7 міст і 76 сіл. Міста й містечка цього циркулу налічували 8 941 особу. Чисельність їх населення була такою: містечко Стратин – 531, Ферліїв – 641, Княгиничі – 931, Більшівці – 1 040, Підкамінь – 1 212, Бурштин – 2 120 і Рогатин – 2 416 осіб.

Населеність сіл Прикарпаття в Бережанському циркулі на той час виглядала так: Кунички – 95, Лопушна – 115, Солонець – 116, Мельна – 137, Кутці – 140, Поплавники

---

* Назва Прикарпаття вживається у вузькому розумінні цього слова – територія нинішньої Івано-Франківської області.

– 152, Підвиння – 166, Яглуш – 168, Підбір'я – 170, Хоростків – 184, Залип'я – 195, Озеряни – 201, Залужжя – 219, Библо – 220, Ганівці – 224, Уїзд – 228, Желібори – 234, Обельниця, Семаківці – по 236, Підшумлянці – 235, Данильче – 247, Куропатнички – 268, Загір'я (поблизу Кукільник) – 275, Тенетники – 290, Вербилівці – 297, Куропатники – 298, Межигірці – 311, Дички – 312, Фрага – 316, Воскресінці, Хохонів – по 320, Кукільники – 321, Гербутів – 324, Старі Скоморохи – 330, Загір'я (коло Княгинина) – 337, Руда – 339, Дитятин – 343, Кліщівна – 345, Помонята – 348, Заланів – 372, Нові Скоморохи – 364, Дегова – 371, Виспа – 376, Потік – 379, Бабухів – 387, Загір'я (коло Васючина), Стриганці – по 390, Слобідка – 412, Жовчів – 413, Васючин – 444, Дички – 446, Яблунів – 450, Юнашків – 456, Медуха – 468, Явче – 472, Насташин – 485, Стратин (село) – 509, Кінашів – 510, Долішні Сарники – 528, Конюшки – 531, Псари – 553, Чесники – 565, Пуків – 566, Середні Сарники – 576, Горішня Липиця – 579, Підгороддя – 594, Беньківці – 603, Черче – 626, Путятинці – 647, Лючинці – 651, Свистільники (з 1946 р. – Світанок) – 660, Дубринів (Дібринів) – 661, Липиця Долішня – 701, Долиняни – 751, Горішні Сарники – 862 і Бабинці – 1 115 осіб [1, к. 52, 54, 56, 58, 60, 62, 70]. Отже, на теренах Бережанського циркулу проживало 38 159 осіб населення Прикарпаття, у тому числі 8 941 міських і 29 218 сільських жителів. З міських поселень найбільшим був Рогатин, а сільських – Бабинці, найменшими значилися містечко Стратин і село Кунички.

У склад Станиславівського циркулу входило 21 міст і містечок і 288 сіл. Населеність міст цього циркулу була: Яблунів – 976, Велика Кам'янка – 992, Хотимир – 1 187, Отинія – 1 319, Тлумач – 1 323, Маріампіль – 1 332, Єзупіль – 1 347, Пістинь – 1 419, Делятин – 1 465, Богородчани – 1 629, Солотвино – 1 749, Лисець – 1 775, Печеніжин – 1 857, Коломия – 1 926, Нижнів – 2 256, Обертин – 2 363, Кути – 2 787, Надвірна – 3 038, Станиславів – 4 014, Косів – 4 068 і Тисмениця – 5 064 особи. Отож загальна чисельність міського населення Станиславівського циркулу становила 43 886 жителів. Найменшим міським поселенням, як свідчать демографічні дані цієї околиці Прикарпаття, було містечко Яблунів, а найбільшим – купецьке місто Тисмениця, хоч адміністративним центром циркулу був Станиславів, який значно їй поступався в чисельності міського населення.

У сільській місцевості Станиславівського циркулу проживало 135 503 жителів. Населеність сіл тут становила: Ворона (Воронів) – 33*, Волова – 39**, Лука-Монастир (Монастирок) – 41, Ксьондзівка – 48, Майдан Граничний – 52, Манявський Скит – 58, Годи, Ястрембець – по 60, Балагорівка – 69, Монастирисько – 71, Майдан – 74, Одаї – 76, Долішня Велесниця – 80, Богоня (Погоня) – 86, Слобідка (коло Полагич) – 88, Лючки, Михалків – по 96, Комарівка – 101, Горішня Велесниця, Локутники (Локітки) – по 107, Юрківка – 109, Добровідка – 110, Глинки – 122, Стебник – 124, Рибно (коло Станиславова) – 125, Лесівка – 126, Ковалівка – 128, Кропивище – 132, Вибранівка – 136, Первінскова (Бервінкова) – 137, Стримпа (Стримба) – 141, Чернівка (нині – село Черганівка) – 143, Грабич – 145, Бранівка – 149, Скопівка – 157, Монастирське – 171, Водники, Гринівка – по 173, Луг – 175, Антонівка, Баня Свірська – по 176, Забережжя, Ферескуля – по 177, Город – 178, Красилівка, Молодилів – по 179, Мала Кам'янка, Озерце – по 182, Дятьківці – 183, Новосілка – 186, Бабин – 190, Слобода (коло Одаїв) – 192, Закрівці – 193, Гриньовка (Гринява) – 194, Княгинін – 197, Добровляни (на Тисмениччині) – 200, Стебник – 202, Богрівка – 207, Нові Кривотули – 210, Яблунія (на Верховинщині) – 211, Перевозець, Раківчик – по 213, Новосілка (коло Петрилова) – 220, Шепарівці – 221, Слобідка (коло м. Кути) – 222, Акришора – 225, Фатівці – 228, Микитинці – 229, Буківна – 234, Красноіль – 236, Баб'янка – 238, Будзин, Олеша – по 242, Чука-

* Новозасноване село станом на 30 серпня 1781 р. складалося з п'яти хат з дев'ятьма родинами. На той час Воронів після Монастирка був найменшим селом Прикарпаття. (Див.: Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАІЛ України), ф. 146, оп. 85, спр. 1240, арк. 14).

** Нововиникле поселення на правах слободи. Тепер – це присілок села Пилипи на Коломийщині.

лівка, Ямна – по 244, Горішній Майдан – 250, Старий Майдан – 254, Хмелівка – 255, Лойова – 256, Маркова – 258, Жабокруки, Перехнесце (Перехресне) – по 259, Богородичин – 264, Жукотин – 271, Дзвиняч, Назірна, Устеріки – по 274, Межигірці – 276, Гончарів – 290, Нові Кінчаки – 293, Фітьків – 294, Королівка (коло Коломиї), Старі Кривогули – по 295, Чорний Потік – 296, Цуцилів – 297, Микитинці (коло Пістиня), Полянки – по 299, Пасічна (коло Станіслава) – 300, Голосків – 303, Ліски – 305, Привилів (Прибилів) – 307, Кремидів, Похівка – по 308, Хороцова – 311, Лани – 312, Добротів – 315, Молоткова – 317, Лісна Слобідка, Назавізів – по 321, Прокурава, Чорні Ослави – по 322, Клубівці – 323, Кийданці – 327, Гузин (Узин) – 331, Довгополе – 332, Великий Ключів – 337, Колодіївка, Королівка (коло Тлумача) – по 340, Малий Рожен – 342, Струпків – 344, Хом'яків – 345, Кривець – 347, Хриплин – 351, Рибно – 352, Хом'яківка – 353, Ценява – 358, Маркова – 360, Матіївці – 362, Довге (коло Маріамполя) – 363, Посіч – 366, Верхній Вербіж – 370, Пшеничники – 382, Королівка (на Тлумаччині) – 384, Яблуниця (на Надвірнянщині) – 386, Хлебівка (Глебівка) – 395, Баня (коло Росільної) – 396, Люча – 397, Крехівці – 398, Лука (на Городенківщині), П'ядики, Лісна Тарнавиця, Старі Кінчаки, Яблінка – по 400, Дрогомирчани – 406, Дора, Космач (на Богородчанщині) – по 408, Волосків (Вовчків) – 409, Тарнавиця Пільна – 411, Камінна – 413, Слобода Рунгорська – 414, Пациків – 415, Ганусівці – 420, Іванівці, Монастирчани – по 422, Колінці – 423, Сілець (біля Єзуполя) – 427, Баня-Березів, Марківці – по 430, Замулинці – 435, Торговиця Пільна – 437, Великий Рожен – 443, Росільна – 445, Голови, Угорники (коло Станіслава) – по 448, Надорожна – 449, Волосів – 452, Угорники (коло Отинії) – 453, Ворона – 461, Підбережжя (Побережжя) – 470, Нівочин, Стриганці – по 471, Гостів – 475, Білоберезка, Глибока – по 479, Нижній Вербіж – 489, Декуче (Текуча) – 490, Залуччя над Прутом – 496, Нижній Березів, Стопчатів – по 502, Молодятин – 505, Турмир – 509, Перерісль – 513, Опришівці – 519, Братківці – 528, Вовчинець – 535, Милування – 541, Черемхів – 543, Тростянець – 544, Виноград, Воскресінці – по 546, Саджавка – 548, Деліїв – 551, Олешів – 554, Остра – по 555, Долина – 558, Пучники (Пужники) – 559, Рошнів – 565, Іванківка – 566, Остриня – 570, Бортники – 574, Битків – 580, Микитинці (коло Станіслава) – 584, Рунгури – 589, Голігради – 596, Дебеславці – 597, Делева – 603, Барище (Парище) – 606, Незвище, Якубівка – по 610, Кутище – 612, Перерив, Підлужжя – по 613, Кричка – 618, Гринівці – 628, Слупейка – 629, Хлібичин (Лісний Хлібичин) – 639, Бабче – 642, Загвіздя – 645, Розтоки – 648, Озеряни – 651, Семаківці (на Коломийщині) – 658, Вікняни – 660, Підгайчики – 661, Коршів – 665, Вільшаниця – 667, Тюдів – 671, Радча – 674, Красна – 676, Зелена (на Надвірнянщині) – 680, Простури (Брустори) – 710, Сопів – 722, Грабовець, Криворівня, Торговиця (біля Отинії) – по 723, Саджавка – 724, Грушка – 726, Тлумачик – 733, Хімчин – 742, Гвізд – 751, Старуня – 758, Чорнолізці – 761, Іспас (нині – с. Спас) – 766, Турка – 776, Річка – 778, Саджавка, Соколівка – по 784, Білі Ослави – 791, Уторопи – 793, Старий Косів – 800, Лядське – 819, Мишин – 822, Живачів – 827, Черніїв – 830, Підпечери – 838, Новоселиця – 856 (коло Заболотова), Жураки – 860, Старий Лисець – 865, Манява – 869, Мишин – 882, Корнич – 907, Петрилів – 912, Гаврилівка, Братишів – по 914, Шешори – 922, Яворів – 930, Болагичі (Полагичі) – 935, Тисьменичани – 936, Княздвір – 953, Гарасимів – 962, Ляхівці – 964, Заріччя – 998, Кобаки – 1 006, Ланчин – 1 014, Ясенів – 1 029, Олеша – 1 031, Пасічна (на Надвірнянщині) – 1 049, Старі Кути – 1 086, Микуличин – 1 093, Пороги – 1 117, Жуків – 1 151, Трійця – 1 262, Космач (на Косівщині) – 1 315, Горохолин – 1 327, Верхній Березів – 1 346, Великий Ключів – 1 473, Старі Богородчани – 1 594, Пнів – 1 669, Жаб'є – 2 000, Рожнів – 2 725 осіб [2, к. 35–53]. Таким чином, у Станіславівському циркулі в сільській місцевості мешкало щонайменше 135 503, а в містах, як уже згадували, 43 886 або разом 179 389 жителів.

У Стрийському циркулі нараховувалося 199 населених пунктів, у тому числі дев'ять міських, 186 українських сіл і чотири німецькі колонії. Міська мережа була пред-

ставлена трьома містами (Галич, Долина, Калуш) і шістьма містечками (Болехів, Букачівці, Войнилів, Журів, Перегінськ, Рожнятів), а сільська – 190 селами.

Населеність міст Стрийського циркулу виглядала так: у Журові налічувалося 445, Букачівцях – 798, Войнилові – 974, Рожнятові – 1 035, Галичі – 1 740, Перегінську – 2 217, Калуші – 2 741, що разом становить 9 950 осіб.

Сільські населені пункти згаданого циркулу мали таку населеність: Гофнунгсау (колонію німці заснували 1784 р. на землях села Надіїв; сьогодні цю частину села надіївці називають Моголівкою) – 33, Святий Станіслав – 59 (з 1946 р. – Шевченкове)*, Гуменів – 68, Вільхівка – 90, Слобода Небилівська – 96, Демешківці, Курипів, Слобідка (коло Букачівець), Яворівка – по 100, Слобода Рівнянська – 109, Бринь – 110, Слобідка Войнилівська – 117, Долска (Должка) – 126, Решняте – 133, Слободів (Суботів) – 135, Слобідка Більшівцівська, Топільське – по 136, Майдан – 137, Височанка – 139, Лецівка – 144, Діброва – 145, Болехів, Загір'я – по 154, Мошківці – 155, Новий Калуш (німецька колонія, що виникла 1783 р. на землях міста Калуш), Пукасівці – по 157, Ріп'янка – 160, Старий Мартинів – 165, Дубовиця, Посвірж, Сапогів – по 169, Угартсталь (німецька колонія, яка закладена 1785 р. на землях села Сівка Калуська) – 171, Ляндестреу (німецька колонія, яка заснована 1783 р. на землях села Новиця; тепер – село Зелений Яр) – 177, Підмихайлівці – 180, Острів – 185, Перлівці – 188, Журавенько, Котяче – по 189 (близько 1880 р. Котяче об'єднано із селом Тужилів; у 1880 р. цей присілок Тужилова налічував 29 хат, у яких проживало 103 особи. (Див.: *Special Ortsrepertorium Galizien.* – Wien, 1886. – S. 171), Німшин – 193, Перекоси – 198, Дегова, Дубшара, Козина, Коростовичі, Мостиська, Прислоп – по 200, Лука (поблизу Войнилова) – 210, Грабівка – 213, Тустань – 216, Темирівці – 228, Сільце – 229, Нягівці – 232, Середнє – 238, Янівка – 241, Новошин – 250, Верхня – 252, Долпотів – 253, Копанки – 254, Белеїв – 259, Колодіїв – 260, Протеси, Сівка Калуська – по 264, Середній Угринів – 265, Стасева Воля – 266, Ріпне – 268, Завій – 271, Різдяни – 276, Ясеновець – 279, Добровляни – 288, Майдан з Новою Гутою, Старою Гутою, Новим Гутиськом і Старим Гутиськом – 291, Рівня, Старий Угринів – по 300, Кадобна – 306, Перевозець – 317, Мединя – 322, Лдзяне – 327, Сівка Войнилівська – 329, Дуба, Прошнів (Брошнів) – по 339, Комарів – 346, Мислів – 350, Князівське – 359, Довге – 361, Станкова – 366, Козара – 367, Сливки – 386, Вістова – 388, Дубівці, Тужилів – по 400, Хотинь – 411, Вишнів – 439, Збора – 449, Кропивник – 454, Довга – 478, Новий Мартинів – 482, Студинка – 492, Бабин – 494, Дем'янів – 508, Пійло – 512, Боднарів – 523, Павельче (Павлівка) – 528, Бережниця – 544, Камінь – 546, Грегорів – 491, Берлоги – 552, Цинява (Ценява) з Демнею – 564, Колоколин – 573, Тязів – 588, Чернів – 593, Угринів – 595, Блюдники, Томашівці – по 600, Завадка – 626, Красна – 627, Чолгани – 633, Бовшів – 643, Велика Тур'я – 658, Крилос з Пітричем, Підгороддям і Соколом – 682, Небилів – 700, Підгірки – 730, Вікторів – 748, Чагрів – 749, Болехів Руський – 750, Креховичі – 762, Петранка – 813, Голинь – 819, Залуків – 871, Ясінь – 891, Підмихайло – 1 000, Сваричів з монастирем – 1 107, Ямниця – 1 138 та Новиця – 1 199 осіб [3, к. 595–611, 885; 4, арк. 7 зв.; 6, с. 40]. Таким чином, у 140 поселеннях цієї сільської околиці Прикарпаття проживав щонайменше 47 331 житель.

* Не розділяємо точку зору З.Федунківа, що Святий Станіслав виник 1589 р. Це є лише перша згадка про монастир, а не про саме село, котре заснувалося на монастирських землях між 1772 і 1777 рр., бо в переписі населення Галичини 1772 р. його в списках діючих сіл ще не було. У 1777 р. Святий Станіслав уже складався з десяти хат, у яких мешкало 47 осіб. Із цього часу село постійно згадують переписи населення Стрийського циркулу: за 1780 р., 16 червня 1786 р., 31 травня 1787 р. Він значиться в переліку поселень Стрийського циркулу від 28 липня 1788 р., переписі населення 1808 р. та ін. Зокрема, 1780 р. Святий Станіслав нараховував 10 хат з населенням 56 осіб, а 1808 р. – 17 хат, у яких проживало 19 родин загальною кількістю 93 особи. Отже, немає ніяких підстав довіряти З.Федунківу, адже його голосливі твердження базуються на вимислі, а не на першоджерелах. (Див.: ЦДІАЛ України, ф. 146, оп. 85, спр. 1240, арк. 2, 5; АРКВ. – TS, sygn. 1845, к. 603, 624, 866, 927–928, 960, 1199, 1216).

Решта 52 населених пункти (2 міста й 50 сіл) Болехово-Долинської околиці, що входили в склад Стрийського циркулу, були переписані дещо пізніше – 31 травня 1787 р. На той час Болехів налічував 1 404, а Долина – 2 100 осіб [3, к. 1211].

У селах проживало: Сулуків – 82, Яворів – 100, Максимівка – 101, Сукіль – 105, Гузіїв (Старий Гузіїв) – 110, Бубнище – 119, Мала Тур'я (її в документах іноді ще називали Гнилою) – 124, Новоселиця – 126, Нягрин – 135, Липа – 141, Липовиця – 163, Лужки, Станківці – по 167, Пациків – 170, Бряза, Лолин, Суходіл – по 200, Танява – 205, Тяпче – 207, Вишків – 229, Церковна – 250, Поляниця – 266, Гериня – 267, Кальна – 272, Слобода Болехівська – 280, Тростянець – 298, Ілемня, Підбереж, Якубів – по 300, Рахиня – 304, Новошин – 325, Раків – 352, Грабів – 396, Лоп'янка – 411, Нижній Струтин – 486, Сенечів – 503, Розточки – 535, Гошів – 538, Велдіж (з 1946 р. – Шевченкове) – 575, Надіїв – 578, Тисів – 630, Княжолука – 650, Витвиця – 723, Мізунь (Старий Мізунь) – 745, Волоське Село – 837, Верхній Струтин – 840 осіб і Спас із Погорільцем, Підсухим та Лугами – 1 207 осіб. Отже, у Болехівсько-Долинській околиці Стрийського циркулу проживало 18 240 осіб, у тому числі 3 504 міських і 14 736 сільських жителів [3, к. 804–818, 921, 923, 937–941, 1111–1117, 1121].

Усього в 199 прикарпатських населених пунктах Стрийського циркулу проживали 75 521 житель, у тому числі в дев'яти міських – 13 454 і в 190 сільських поселеннях – 62 067 осіб.

У склад Заліщицького циркулу входило 98 прикарпатських поселень, з яких було сім міських і 91 сільське. Міське населення семи міст Прикарпаття, яке входило в склад Заліщицького циркулу, налічувало 12 194 жителів. Зокрема, у Гвіздю проживало 465, Михальчу – 486, Заболотові – 766, Кулачківцях – 886, Чернелиці – 1 178, Снятині – 3 956 і Городенці – 4 457 осіб. Зрозуміло, що серед міських населених пунктів Заліщицького циркулу найменш людними були містечка, а більш населеними – міста [5, арк. 7–9 зв.].

Кількість мешканців у сільських поселеннях Заліщицького циркулу виглядала так: Кобилець – 67, Хвалибога – 72, Острівець, Хмелева – по 82, Білка – 95, Гавриляк – 96, Чехова – 115, Передівання – 116, Келихів – 135, Пробабин – 136, Рогиня – 148, Семенівка – 154, Далешова – 164, Підстая, Прухнище – по 183, Микулинці – 187, Горілець – 190, Драгасимів – 195, Остапківці – 200, Трофанівка – 210, Богородичин – 213, Бучачки – 223, Слобідка – 225, Поточок – 247, Кулачин – 248, Оліїв – 249, Хом'яківка – 254, Любківці, Репужинці – по 256, Будилів – 261, Тучапи – 264, Рашків – 276, Тулова – 281, Сокирчин – 298, Вільховець, Устя – по 332, Старий Гвіздець – 335, Копачинці – 338, Глушків – 349, Сороки – 352, Топорівці – 353, Олешків – 359, Гостів – 365, Колінці – 368, Дубки – 373, Торговиця Пільна – 394, Видинів – 395, Белелуя – 410, Кунисівці – 416, Загайпіль – 417, Хлібичин – 424, Малий Гвіздець, Росохач – по 425, Карлів (з 1946 р. – Прутівка) – 442, Русів – 453, Вербівці – 455, Виноград – 458, Тулуків – 462, Красноставці – 465, Демиче, Ісаків – по 503, Завалля – 519, Підвисока – 527, Колінки – 529, Ганьківці – 546, Вікно – 554, Семаківці – 575, Раковець – 576, Борщів – 594, Петрів – 606, Попільники – 609, Корнів – 622, Вовчківці – 651, Рудники – 664, Стрільче – 693, Балинці – 707, Задубрівці – 731, Ясенів Пільний – 746, Джурків – 781, Тростянець – 791, Городниця – 798, Княже – 820, Залуччя – 834, Чернятин – 970, Тишківці – 980, Джурів – 991, Стецева – 1 001, Серафинці – 1 090, Ілинці – 1 106, Поточиска – 1 144 і Чортовець – 1 384 осіб [3, к. 1275].

Отже, у 91 селі цієї прикарпатської околиці вікувало 40 373 осіб. Разом з міським населенням чисельність зазначеної округи Заліщицького циркулу становила 52 567 жителів.

Отож станом на 26 січня 1787 р. кількість населення Прикарпаття складала за мінімальними підрахунками 345 636 осіб, у тому числі в 44 містах і містечках проживало 78 475, а в 645 поселеннях у сільській місцевості – 267 161 житель.

Прикарпатські міста, містечка й села за характером власності перебували в державній, приватній і церковній власності. Державний фонд складався з колишніх поселень королівського домену Речі Посполитої. У державній власності знаходилося 5 міських і 115 сільських поселень. Щодо циркулів картина державних міст і сіл Прикарпаття виглядала таким чином: Заліщицький циркул мав 20 поселень: одне міське (Снятин) і 19 (Белелуя, Будилів, Видинів, Глушків, Джурків, Завалля, Карлів, Княже, Кулачин, Підвисока, Раковець, Русів, Семенівка, Стецева, Тишківці, Топорівці, Устя, Чортовець, Ясенів Пільний) сільських. Станиславівський мав два міста – Коломию й Кути та 21 сільське поселення, а Стрийський – 75*, відповідно, три міських (Галич, Калуш, Долина) і 72 сільських поселень [3, к. 1275].

Приватні поселення тримали дрібна, середньозаможна шляхта та магнати. Дрібна шляхта мала до п'яти, середня – до десяти, а магнати в особі графів і князів понад десять населених пунктів. Причому всі міста й містечка перебували тільки в руках магнатських родин. Магнатське землеволодіння прикарпатських поселень Бережанського циркулу було зосереджене в руках графині Ізобели Любомирської (Бабухів, Конюшки, Лючинці, Уїзд); Софії Любомирської (м. Рогатин, містечко Ферліїв і села Бабинці, Вербилівці, Залужжя, Кліщівна, Кутці, Підвиння, Підгороддя, Потік, Руда, Солонець, Черче); графині Юлії Ревуської (м. Бурштин і села Долішні Сарники, Кунички, Куропатнички, Насташин, Озеряни, Середні Сарники, Тенетники, Юнашків); графа Домініка Цетнера (містечко Княгиничі й села Загір'я, Явче); графа Антонія Яблоновського (містечко Більшівці й села Ганівці, Гербутів, Нові Скоморохи, Підшумлянці, Поплавники, Старі Скоморохи); графа Матія Яблоновського (містечко Підкамін'я і села Беньківці, Дички, Фрага) і графині Яблоновської. Остання на теперішній Львівщині ще володіла Стрілиським ключем – містечком Стрілиська й селами Виспа, Голдовичі, Жабокруки, Кнісело, Лешин, Любша, Лючани, Мельна, Русятичі, Старі Стрілиська [1, к. 51, 58, 59, 70, 71].

До дрібної шляхти в Бережанському циркулі належали Дустан Вояковський, Антон Кінашівський, Онуфрій Кінашівський, Антон Погорецький, Каспер Рогалінський, Костянтин Рогалінський, Ігнатц Свірський, Мартин Шарловський і Василь Шумлянський. Так, Дустан Вояковський володів Горішньою Липицею; Антон Кінашівський – Желіборами; Онуфрій Кінашівський – Кінашевим; Антон Погорецький – Завадівкою і Залип'ям; Каспер і Костянтин Рогалінські – містечком Стратином, селами Стратин, Дубринів (Дібринів), Пуків; Ігнатц Свірський – Жовчевом; Мартин Шарловський – Васючином і Воскресінцями й Василь Шумлянський – Свистільниками [1, к. 51, 58, 59, 62, 63].

З родин середньозаможної шляхти Бережанського циркулу відомі Анна Глинська – володарка Курянського ключа на Тернопіллі, до якого входило також прикарпатське село Долішня Липиця; Людовіка Трембинська, яка була власницею Дегови, Долинян, Помонят і Псар та якийсь Іво Свірський, котрий володів Горішніми Сарниками, Данильчем, Лопушною, Обельницею й Чесниками [1, к. 60, 61].

Із сільських поселень Бережанського циркулу церковними маєтками були Библо, Дитятин, Загір'я, Кукільники, Медуха, Межигірці, Семаківці, Слобідка, Хоростків, Хохонів – більшівцівського костелу, Стриганці – львівських домініканців і Яблунів, який належав отцям домініканцям з Галича [1, к. 51, 52].

* Міста: Галич, Долина й Калуш і села: Берлоги, Більшівцівська Слобідка, Бовшів, Бубнище, Бринь, Вікторів, Вістова, Грабів, Грабівка, Гузіїв (Старий Гузіїв), Гута Нова, Гута Стара, Гутисько Нове, Гутисько Старе, Дегова, Дубівці, Добровляни, Довге, Завій, Загір'я, Залуків, Ілемня, Кадобне, Кальне, Камінь, Козина, Копанки, Коростовичі, Красне, Кропивник, Липовиця, Лоп'янка, Лязяне, Майдан (коло Галича), Майдан (у лісах Калушини), Гнила Тур'я (Мала), Мислів, Мізунь (Старий Мізунь), Мостиська, Надіїв, Небилів, Нижній Струтин, Новиця, Новоселиця, Павлівка, Петранка, Підбереж, Підмихайло, Пійло, Прислоп, Раків, Ріп'янка, Середній Угринів, Сівка Калуська, Сливки, Слобода Небилівська, Стасева Воля, Старий Угринів, Сулуків, Суходіл, Тисів, Тростянець, Тустань, Тязів, Тяпче, Угринів, Яворів, Яворівка, Якубів, Ямниця, Ясенів і німецькі колонії Гофнунгсау, Ляндестреу, Новий Калуш й Угартсталь. (Див.: Archiwum Państwowe w Krakowie na Wawelu (dalej – APKW). – TS, sygn. 1845, к. 877, 883, 896, 897).

У Станиславівському циркулі держава у своєму розпорядженні мала одне місто й двадцять сіл. Ними були місто Кути та села: Бервінкова, Білоберезка, Великий Рожен, Голови, Гринява, Довгополе, Кобаки, Красноіль, Малий Рожен, Перехресне, Полянки, Рибно, Розтоки, Слобідка, Старі Кути, Стебник, Тюдів, Устеріки, Ферескуля, Хороцова і Яблуниця [2, к. 40].

Найбільш заможною землевласницею Станиславівського циркулу була графиня Катерина Косаківська-Потоцька, якій належало 4 міста й 47 сіл (м. Богородчани, Лисець, Солотвин, Станіслав і села: Баня (тепер це присілок с. Росільна), Богрівка, Глибока, Горохолин, Гринівка, Дзвиняч, Дрогомирчани, Жаб'є, Загвіздя, Іваніківка, Княгинін, Князівка, Космач (на Богородчанщині), Кривець, Кричка, Крехівці, Лесівка, Ляхівці, Майдан, Манява, Маркова, Молодилів, Молоткова, Монастир Скит, Монастирчани, Нівочин, Новоселиця, Пасічна, Пациків, Опришівці, Пороги, Посіч, Похівка, Радча, Раковець, Рибне, Рожнів, Росільна, Саджівка, Слупейка, Старий Лисець, Старі Богородчани, Стебник, Чукалівка, Хлебівка (нині – Глебівка), Хмелівка, Яблінка).

За нею найбільшим магнатом у Станиславівському циркулі був граф Ігнатій Цетнер, який володів 39 населеними пунктами, у тому числі двома містами – Делятином, Надвірною і 37 селами – Баня-Свіркою, Баня-Березовом, Битьковом, Білими Ославами, Великим Ключевом, Верхнім Березовом, Волосовом, Грабівцем, Добротовом, Дорою, Заріччям, Зеленою, Іванівцями, Княждвором, Красним, Ланчином, Лоєвою, Лугом, Лючками, Малим Ключевом, Микуличином, Назавізовом, Нижнім Березовом, Нижнім Ключевом, Пасічною, Пневом, Раківчиком, Стримбою, Текучею, Тисьменичанами, Тлумачиком, Чорним Потоком, Чорними Ославами, Шепарівцями, Цуциловом, Яблуницею і Ямною) [2, к. 45–48].

У когорту найзаможніших землевласників Стрийського циркулу входив граф Вінценс Потоцький. Він був володарем одного містечка і 32 сіл (містечко Отинія й села: Будзин, Верхній Майдан, Виноград, Ворона, Гаврилівка, Гвізд, Глинки, Голосків, Горішня Велесниця, Грабич, Граничний Майдан, Долішня Велесниця, Дятьківці, Заліщики, Закрівці, Зубрець, Кийданці, Коршів, Красилівка, Ліски, Молодилів, Нові Кривотули, Новосілка, Одаї, Перевозець, Перерісль, Порхова, Скопівка, Слобода, Старий Майдан, Старі Кривотули, Стінка, Струпків, Сопів, Угорники й Черемхів).

Серед землевласників краю четверту позицію в ієрархії найзаможніших займала графиня Анна Яблоновська, яка владарювала Маріямпільською околицею (містечка Єзупіль, Маріямпіль і села: Бранівка, Буківна, Вільшаниця, Вовчків, Вовчинець, Водники, Ганусівці, Деліїв, Добровляни, Довге, Колодіївка, Лани, Милування, Новосілка, Петрилів, Підбереж, Рошнів, Сілець, Стриганці, Тумир, Юрківка і Ястрембець).

На п'ятій позиції найбагатших землевласників Станиславівського циркулу був граф Олександр Яблоновський. Він тримав 21 поселення: два містечка (Нижнів та Яблунів) і 19 сіл (Акришора, Антонівка, Братишів, Вікняни, Годи, Дебеславці, Замулинці, Іспас, Ковалівка, Космач, Кутище, Лісна Слобідка, Люча, Мала Кам'янка, Мишин, Назірна, Нижній Вербіж, Олешів, Стопчатів) [2, к. 45–50].

Інші землевласники, які належали до магнатської плеяди, мали на теренах Станиславівського циркулу дещо скромніші маєтки. Так, у руках графині Марціяни Чосновської знаходилися міста (Отинія, Тисмениця) і дванадцять сіл (Богоня (Погоня), Клубівці, Лядське, Микитинці (біля Станиславова), Марківці, Остриня, Підпечери, Підлужжя, Пшеничники, Угорники (біля Станиславова), Чернолізці, Хом'яківка). Магнат Теодор Потоцький тримав дванадцять поселень (містечко Печеніжин і села: Брустори, Верхній Вербіж, Верхній Ключів, Маркова, Молодятин, Прокурава, Рунгори, Саджавка, Слобода Рунгорська, Трійця, Шешори). Графиня Соломія Дідушицька володіла восьмома селами (Жуків і Жукотин Станиславівського й Лолин, Нягрин, Пациків, Рахиня, Слобода та Сенечів Стрийського циркулів).

Однакову кількість – по сім поселень мали три графи: Теодор Дідушицький, Козібродський і Георгій Потоцький. Перший володів другою половиною містечка Косів і

селами: Бабин, Город, Річка, Черганівка, Хімчин, Яворів, другий посідав містечко Хотимир і села: Воронів, Гарасимів, Жабокруки, Лука, Монастир, Незвище, а в розпорядженні третього графа знаходилося місто Тлумач і шість сіл: Бортники, Гринівці, Грушка, Долина, Надорожна, Озеряни [2, к. 44].

Земельні маєтки в Станиславівському циркулі мали також графи Антон Бельський, Домінік Дідушицький Ігнатій Потоцький, Микола Потоцький, Йосиф Ребуський, Ян Скарбек, барон Рохус Чехович і графиня Анна Понінська. Серед них найбільше сіл тримав Антон Бельський, який володарював п'ятьма поселеннями: Брустури, Верхній Вербіж, Верхній Ключів, Прокурава й Шешори [2, к. 51].

Граф Ян Скарбек опікувався одним містечком (Обертин) і трьома селами (Балагорівка, Лісний Хлібичин, Михалків). Такою ж кількістю поселень володіла графиня Анна Понінська: містечком Пістинем і селами Вибранівка, Микитинці, Уторопи [2, к. 43, 44, 51].

Барон Рохус Чехович і граф Йосиф Ребуський мали по три села. Перший володів селами Болагичі (Полагичі), Локітки, Слобідка, а граф Йосиф Ребуський – Черніїв, Хом'яків, Криплин (Хриплин). Граф Домінік Дідушицький володарював на Гуцульщині Горішнім Ясеновом, а граф Микола Потоцький на Покутті теж одним поселенням – Живачевом.

Середньозаможну шляхту в Станиславівському циркулі представляли Йосиф Романовський, у руках якого були три села Косівщини: Монастирське, Старий Косів і Соколівка, і Рафаель Холоневський, який володів колишніми королівськими землями Коломийського староства: містом Коломиєю та селами: Матіївці, Корнич, Королівка й Кропивище [2, к. 53, 54].

Дрібними шляхтичами в Станиславівському циркулі значилися Леопольд Богдан, Ян Ботовський, Станіслав Бушіні, Ян Гоньовський, Барбара Калиновська, Ігнатій Карніцький, Онуфрій Кіцький, Йосиф Коршінський, Катерина Кримала, Йосиф Лоос, Ева Ошасальська, Францішка Пахмінська (вірогідно, Бахмінська), Михайло Пахмінський (очевидно, Бахмінський), Петровський, Михайло Ронікер та Ігнат Фількевич [2, к. 35–54]. Так, Криворівня знаходилася в руках Францішки Бахмінської, Леопольд Богдан володів Прибиловом; Ян Ботовський – Лісною і Пільною Тарнавицями; Станіслав Бушіні – Залуччям над Прутом, Переривом, слобідським сільцем Воловою; Ян Гоньовський – Королівкою (на Тлумаччині); Барбара Калиновська – Богородичиною і Гостевом; Ігнатій Калиновський – Великою Кам'янкою, Добровідкою, Якубівкою; Ігнатій Карніцький – Колінцями; Онуфрій Кіцький – Братківцями й Камінною; Йосиф Коршінський – Журками й Старуною; Катерина Кримала – Пужниками; Йосиф Малиновський – Озерцем і Кремидовом; Ева Ошасальська – П'ядиками; Михайло Пахмінський – Гончаровом; колумийський адвокат Петровський – Ценявою; Михайло Ронікер – Закрівцями й Торговицею (коло Отинії) та Ігнат Фількевич – Підгайчиками [2, к. 36–54].

Церковними поселеннями були Баб'янка (отців василіан), Воскресінці (коломийського костелу), Делева (коропецького латинського костелу), Узин (отців домініканців), Парище, Фетьків (Станиславівського римського колегіату) [2, к. 41].

Малоземельними власниками в Стрийському циркулі були Констанція Бельська, Ігнат Бельський, Станіслав Броньовський, Ян Голєєвський, Людвіг Добровський, Франц Залуський, Адам Зебрєвський, Микола Карабійовський, Катерина Косаковська, Карл Коц, Йось Мірєвський, Томаш Невєгловський, Петро Позира, Матій Прилуський, Анна Розвадовська, Каспар Стажіновський, Лукаш Струтинський, Анна Стадницька, Михайло Стадницький, Матей Сулятицький, Соломія Тарновська, Текля Шидловська, Степан і Тома Шумлянські, Андрій Яніцький, Адальб Ярункоський, Констанція Ярункоська, Ян Ястремський і Ксаверій Ястремський.

Констанція Бельська тримала Остру; Ігнат Бельський володів Липою; Станіслав Броньовський – Болоховом і Великою Тур'єю; Ян Голєєвський – Бабином і Студинкою; Людвіг Добровський – Голином; Франц Залуський – Княжолукою і Новоселицею; Адам

Зебрівський – Підгірками й Станковом; Микола Карабійовський – Геринею й Гошовом; Карл Коц – Перевозцем; Йось Мірвінський – Бережницею; Томаш Невеєловський – Височанкою, Демешківцями, Островом і Темирівцями; Петро Позира – Дібровою й Томашівцями; Матій Прилуський – Сапоговом; Анна Розвадовська – Блюдниками, Дороговым, Кориповом (Куриповом), Букасівцями (Пукасівцями), Сідлиськами; Каспар Стажіновський – Станківцями; Анна Стадницька – Сівкою Войнилівською; Михайло Стадницький – Мошківцями й Новим Мартиновом; Матей Сулятицький – Котячим (нині – це складова частина села Тужилів) і Тужиловом; Соломія Тарновська – Рівним, Слободою і Топільським; Доміцій Шептицький – Комаровом; Текля Шидловська – Брошневом; Степан і Тома Шумлянські – Витвицею, Розточками, Слободою і Сукілем; Лукаш Струтинський – Верхнім Струтином; Андрій Яніцький – Дем’яновом, Должкою, Лукою, Старим Мартиновом; Адальб Ярункоський – Різдяним; Констанція Ярункоська – Слободівом (Суботовом); Ян Ястремський – Долпотовом і Підгірками, а Ксаверій Ястремський – Хотинном [3, к. 901, 1273–1274].

Більш заможними землевласниками Стрийського циркулу були Елеонора Жураківська, Франц Млоцький і Констанція Потоцька. Елеонора Жураківська посідала Бабин, Берлоги, Колодіїв, Німшин і Студинку. Франц Млоцький тримав Бубнище, Тисів та ще два села нинішнього Стрийського району Львівської області – Жулин і Колодницю. Констанція Потоцька була власницею невеликого містечка Журів та сіл Підмихайлівці й Колоколин [3, к. 885, 891, 893, 1279–1280].

Найбільшими землевласниками Стрийського циркулу були: граф Йосиф Потоцький, котрий орендував у держави колишне Галицьке староство (місто Галич і 19 сіл: Більшівцівська Слобідка, Бовшів, Бринь, Вікторів, Дегова, Дубівці, Майдан, Нова Гута, Нове Гутисько, Стара Гута, Старе Гутисько, Залуква, Козина, Коростовичі, Павлівка, Стасева Воля, Тустань, Тязів, Угринів і Ямниця); граф Михайло Вілогурський мав Журавненський ключ (одне місто й 19 сіл, у тому числі два прикарпатських: Підбереж і Цвітову); граф Ян Скарбек посідав Рожнятівський ключ (одне містечко й 13 сіл – містечко Рожнятів і села: Вільхівка, Демня (тепер – присілок села Цінева), Дуба, Дубшара, Князівське, Креховичі, Лецівка, Рішняте, Ріпне, Сваричів, Цінева, Янівка (з 1946 р. – Іванівка), Ясеновець; граф Тадей Потоцький тримав Войнилівський ключ (одне містечко й 11 сіл – містечко Войнилів і села: Верхня, Гуменів, Довга, Дубовиця, Завадка, Збора, Мединя, Нягівці, Середня, Сільце, Слобідка); князь Адам Чарторійський володів Букачівським ключем (одне місто й дев’ять сіл – м. Букачівці й села: Вишків, Журавенько, Козара, Новий Мартинів, Новошин, Посвірж, Слобідка, Чагрів, Черніїв); граф Йоахім Потоцький володарював Болахівським ключем (містечком Болахів і селами: Болахів Руський (нині – у складі Болахова), Бряза, Волоське Село, Должжа, Поляниця, Соломонова Гора (тепер – квартал Болахова), Сукіль, Танява); граф Домінік Дідушицький мав одне містечко й десять сіл, з яких чотири села були прикарпатськими: Велдіж, Вишків, Максимівка та Новошин. У цьому циркулі зі Станіславівського циркулу магнатка Катерина Косаковська мала одне село – Боднарів [3, к. 595–611, 880–883].

До церковних земель у Стрийському циркулі належали поселення: Белеїв, Крилос, Луги, Німшин, Перлівці, Погорілець, Підгороддя, Підсуха, Пітрич, Перегінськ, Сваричів з монастирем, Святий Станіслав, Сільце, Сокіл, Спас і Чолгани. Сваричевом з монастирем володіли василіанські ченці, Святим Станіславом опікувалися монахи францішканського ордену, Крилосом, Перегінськом, Підгороддям, Пітричем і Соколом – Львівська греко-католицька архієпископія, Белеївом, Чолганами – Львівська латинська капітула, Лугами, Погорілицем, Підсухами й Спасом – римо-католицька капітула в Перемишлі, Сільцем – латинський костел у Войнилові, а Німшином і Перлівцями – латинський костел у Більшівцях [3, к. 600, 607, 608, 611, 899, 1277–1278].

У Заліщицькому циркулі, як і в інших циркулах Прикарпаття, основна маса сільських і міських поселень знаходилася в руках магнатів і середньозаможної шляхти. Так,

граф Михайло Ронікер був власником колишнього Снятинського староства, яке складалося з м. Снятин і сіл: Белелуя, Будилів, Глушків, Джурів, Драгасимів, Завалля, Залуччя, Закрівці, Карлів, Княже, Колочин (Кулачин), Красноставці, Микулинці, Русів, Стецева, Топорівці, Торговиця Пільна і Ясенів Пільний [5, арк. 9 зв.].

За ним за кількістю поселень ішов граф Станіслав Костка, який мав містечко Гвіздець і 14 сільських поселень: Виноград, Вільховець, Гавриляк, Остапківці, Островець, Попільники, Прухнище, Росохач, Слобідку, Тишківці, Чехову, Чортовець, Хвалибогу й Хлібичин. Графиня Катерина Косаковська тримала Заболотівський ключ: містечко Заболотів і навколишні села: Ганьківці, Демиче, Задубрівці, Ілінці, Келихів, Любківці, Олешків, Тулуків і Тростянець. Граф Теодор Потоцький владарював двома міськими поселеннями – Городенкою й Кулачківцями та сімома селами – Балинцями, Бучачками, Вікном, Серефинцями, Трофанівкою, Чорнятином і Хом'яківкою. Граф Петро Потоцький володів містечком Чернелиця та селами: Кунисівці, Корнів, Олієва й Хмелева. Граф Людвіг Скарбек владарював над населенням сіл Білка, Дубки, Колянки, Репужинці й Семаківці. І, насамкінець, найменше поселень у Заліщицькому циркулі мали графиня Тереза Скарбек, яка володіла містечком Михальче та селами Далешів і Рашків, і граф Антон Бельський, котрий мав два села – Рогиця та Сороки [5, арк. 7, 8, 9–9 зв.].

Лише кілька сіл знаходилися у власності малозаможної шляхти. Зокрема, Маріанна Бахмінська володіла Загайполем, Малим Гвіздцем, Підстаєю, Старим Гвіздцем; Францішка Бахмінська – Копачинцями, Григор Босняк – Стрільчем, Тадей Босняк – Пробабином, Леопольд Бохдан – Прибиловом, Йоганн Гоньовський – Гринівцями й Королівкою, Катерина Гримала-Готліб – Пужниками, Барбара Калиновська – Богородичином і Гостевом, Йосиф Калиновський – Вовчківцями, Ігнат Корніцький – Прибиловом, Йосиф Міловський – Борщевом; Адам Мрозівський – Вербівцем і Торговицею, Антон Пружинський – Сокирчином та Петрівом, Онуфрій Сабельський – Підвисокою, Райнгольд Стремеський – Видиновом, Горельцем (імовірно, Орельцем), Рудниками; Розалія Шумлянська – Раківцем і Семенівкою [5, арк. 7, 8, 9, 14].

Церкві в Заліщицькому циркулі належало тільки п'ять сіл: Поточок, який вилучили з фонду державних земель і надали в користування монахам снятинського домініканського ордену; Тулова, якою володіли отці снятинського костелу; Городниця, Передівання та Поточиска, які належали місіонерам з Городенки [5, арк. 8, 9, 9 зв.].

Насамкінець слід зазначити, що встановлена чисельність населення Прикарпаття за 1781–1786 рр. є лише мінімальною й не відповідає фактичній дійсності. Зокрема, по-перше, не вдалося встановити відомостей про кількість мешканців, що жили в трьох тодішніх населених пунктах: Олієво-Королівці, Орельцю й Підвербцях, по-друге, не ясно, чи під час переписів ураховувалася челядь власників та самих володарів і посесорів краю.

Дуже важливо наголосити, що мала населеність міст, містечок і сіл Прикарпаття не була якоюсь особливістю демографічного розвитку краю, а повсюдною на західноукраїнських теренах. Так, 1777 р. на територіях нинішньої Львівської області, які колись входили до складу Перемиської землі, залюдненість міських поселень була такою: у Старій Солі жило 477, Фельштині (нині – Скелівка) – 485, Турці – 791, Скольому – 836, Нижанковичах – 938, Хирові – 989, Старому Самборі – 1 320, Краківцю – 1 770, Добромилі – 1 856, Мостиськах – 2 326, Дрогобичі – 3 722, Самборі – 3 834 і Стрию – 4 554 жителі [7, с.244–245].

Підсумувавши вищесказане, можна констатувати:

1. На час перепису населення Прикарпаття мало добре розвинуту мережу міських і сільських поселень, які умовно можна розділити на три категорії: малі, середні й великі. У малих сільських поселеннях чисельність жителів коливалася від 30 до 300, у середніх – від 301 до 700, а у великих – від 701 й вище осіб.

2. Із 698 поселень Прикарпаття головна маса населених пунктів припадає на Станиславівський і Стрийський циркули, дещо менше на Заліщицький і найменше на Бере-

жанський циркули. До складу першого, як уже зазначали, входило 21 міське й 288 сільських, до другого, відповідно, 9 і 190, третього – 7 і 98 і четвертого – 7 і 76 населених пунктів.

3. Основна маса міського населення Прикарпаття жила в містечках, а в сільській місцевості більшість селянства проживала в селах середньої величини. Як села, так і містечка й міста прикарпатського краю в той час були малолюдними. Щоправда, така ситуація була характерною й для інших українських територій західноукраїнського регіону.

4. Перепис населення Стрийського циркулу засвідчує, що на територіях Прикарпаття розпочалася урядова колонізація* краю німецьким населенням. Тут на резервних землях державної власності українських сіл виникає чотири німецькі колонії: Гофнунгсау, Ляндестреу, Новий Калуш й Угартсталь. Перша виникла на Долинщині, а три останні на Калущині.

5. Населені пункти краю знаходилися у власності держави, приватних руках: шляхти, магнатів і релігійних інституцій. Приватні поселення Прикарпаття в основному знаходилися в руках 30 графів, баронів та князів. Це дає підстави твердити, що земельний фонд 43 родин дрібної й середньозаможної шляхти в цілому поступався магнатському землеволодінню. Найбільш потужними магнатськими родинами на теренах краю були Тадей Потоцький (33), Анна Яблонівська (34), Ігнатій Цетнер (39) і Катерина Косаковська (62). Найменший земельний фонд був у руках греко-католицької та католицької церков (39 поселень).

1. Archiwum Państwowe w Krakowie na Wawelu. – Teki Schneidera (dalej – TS), sygn. 1804.
2. Там же. TS, sygn. 1844.
3. Там же. TS, sygn. 1845.
4. Центральний державний історичний архів України, м. Львів, ф. 134, оп. 2, спр. 38.
5. Там само, ф. 146, оп. 85, спр. 1240.
6. Kuhn W. Die jungen Deutschen sprachinseln in Galizien / W. Kuhn. – Münster, 1930. – S. 40.
7. Motylewicz Je. Miasta ziemi przemyskiej i sanockiej w drugiej połowie XVII – XVIII wieku / Je. Motylewicz. – Przemyśl ; Rzeszów, 1993. – S. 244–245.

Впервые в отечественной историографии делается попытка определить численность населения Прикарпатья в последней четверти XVIII ст. В статье также дано количество жителей в отдельно взятом населенном пункте края. Определено количественный состав городского и сельского населения исследуемого региона.

Ключевые слова: Прикарпатье, циркул, население, город, село, селение.

The attempt to figure out the number of Carpathian population in the last quarter of the 18th century is made in the home historiography for the first time. The number of people in each populated area taken separately is given in the research, the number of people living in towns/cities and villages of the land is figured out.

Key words: Carpathian region, district, population, town/city, village, settlement.

УДК 94 (477)
ББК 63.4 (4 Укр) 52

Володимир Булачек

ПОСОЛЬСЬКА ПРАЦЯ ЮЛІАНА РОМАНЧУКА В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЙМІ В 1880-х РОКАХ

У статті проаналізовано основні вектори діяльності Юліана Романчука в Галицькому крайовому сеймі, визначено коло проблем, на вирішення яких спрямовувалися зусилля відомого громадсько-політичного діяча, простежено реакцію галицького суспільства на законодавчі ініціативи провідного діяча “Руського клубу”.

Ключові слова: Ю.Романчук, вибори, Галицький сейм, “Руський клуб”.

* Термін “колонізація” вживається у вузькому розумінні слова: розширення існуючої мережі поселень.